

RABAS BREAVA RÁVESOLBMUIDOAHPAHUSDOARJAGA BUHTTEJEADDJI VUOGÁDAGAIN

Buorit oaiveministtar Orpo, sosiáladorvoministtar Grahn-Laasonen, oahpahusministtar Henriksson, ealáhusministtar Rydman, bargoministtar Satonen ja stáhtaráđi eará lahtut,

mii Sámediggi, sámiid ruovttuguovllu gielddat, Sámi oahpahusguovddáš ja Sámemusea Siida doarjalit didjiide: **sihkkarastot ovttas sámegielat bargiid oažžuma ja jotkkolaš oahppama vejolašvuodaid maiddá boahhtevuodas.** Mii lahkoniit din áššis, mii laktása ráđdehusa evttohussii HE 8/2024 rávesolbmuidoahpahusdoarjaga, ámmátdutkkusstipeandda ja vuorohallanfriija heaittiheami guoski láhkaásaheapmái. **Bivdit, ahte min guovllu mihtilmasvuohka vuhtiiváldojuvvo go dahkkojuvvojit vuogádagat, mat buhttejit rávesolbmuidoahpahusdoarjaga,** vai mii sáhttit dás duohkoge vástidit hástaleaddji bargofápmováilevuhtii doarjumiin ja ovddideamiin rávesolbmuidoahpahusa.

Oahpahus- ja árrabajásgeassin- sihke sosiála- ja dearvvasvuodasurggiid bargoveaga váilun lea oktasáš fuolla olles riikkas, ja **sámegielmáhtolaš bargoveaga váilun lea hui duodalaš.** Ovdamearkan sámegielat sosiála- ja dearvvasvuodabálvalusat **eai dálá dilis ollašuva oppa láhkaásaheami eaktudan uhcimus dásis,** ja bargoveaga dárbu lea ealáhahkii báhcima geažil ain lassáneamen. **Vátnivuohka lea sihke nuppi dási ja allaskuvlla dási anáraš-, nuortalaš- ja davvisámegielat bargiin.**

Rávesolbmuidoahpahusdoarjaga bokte leat gávdnon čovdosat sámegielat bargoveaga oažžumii

Mii leat sámiid ruovttuguovllus bargan **mearrediđolaččat ja innovatiivvalaččat** sámegielat bargoveaga oažžuma buorin doaimmaiguin, main rávesolbmuidoahpahusdoarjagis lea leamaš mearkkašahtti rolla. Iešguđetlágan intensiivaskuvlemiin leat skuvlejuvvon geabbilit bargit, geat **jo doibmet ámmáhiin, sámegielmáhtolažžan,** dahje vástideaddji láhkai **sámegielat bargit ámmátolmmožin surggiide, gos váilot bargit.** Ovdamearkan Sámi oahpahusguovddáša intensiivaskuvlemiin, mat bistet jagi, lea rávesolbmuidoahpahusdoarjaga vehkiin stuđeren eanaš rávesolbmot, geat leat oahppan sámegiela lassin maiddá dehálaš dieđuid sámekultuvrras. Mánnggat sis bohtet sámiid ruovttuguovllu olggobealde, ja joavkkus leat dájvja ruovttuguvlui ruovttoluotta fárrejeaddjit. Oassi joatká oahpuid manjá ovdamearkan Oulu universitehta Giellagas-instituhta sámegiela ja sámekultuvrra oahpahasas.

Maiddá eará oahpahussuorggit leat lágidan iešguđetlágan dárbut heivehuvvon skuvlemiid, main ovdamearkan sosiála- ja dearvvasvuodasuorggi dahje oahpahussuorggi ámmátolbmot leat dievasmahtán iežaset čehppodaga sámegielaidda ja kulturmielássaš oahpuin. Ođđa giellaoahppiid lassin rávesolbmuidoahpahusdoarjagiin lea sáhtán skuvlet hui movttáskan sámegielmáhtolaš bargiid geabbilit surggiide, gos váilot bargit, ja erenomáš čehppodaga dárbbuide ovdamearkan Sámediggái dahje Sámemusea Siidii.

Rávesolbmuidoahpahusdoarjaga heaittiheamis leatge **stuorra gaskkalaš váikkuhusat** ee. sámegielat oahpahussii ja árrabajásgeassimii, sámegielaidda oahpahusa lágideapmái sihke sámegielat bálvalusaid ovddideapmái ja sihkkarastimii.

Rávesolbmuidoahpahusdoarjaga vehkiin njuolgga dahje gaskkalaččat ovdamearkan:

- Lea nannejuvvon sámiid ruovttuguovllu gielddaid, Lappi buresveadjinguovllu, eará virgeoapmahaččaid ja fitnodagaid barggolašvuodadilli, ekonomii ja eallinfápmu,
- Leat veahkehuvvon sámeguovllu gielddat ja eará virgeoapmahaččat lágas ásaheamis sámegielat bálvalusaid (árrabajásgeassin, oahpahus, sode) lágideamis
- Leat sihkkaraston sámiid vuodđolágalaš vuoigatvuodát doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra
- Lea dahkon vejolažžan sierra surggiid bargiid geabbilis dievasmahttinskuvlen ja jođanis barggu oažžun ja maiddá leat ožžojuvvon dohkálaš, sámegielat ámmátolbmot surggiide, gos váilot bargit.
- Leat dorjojuvvon áitatvuloš sámegielaidda ealáskahttin ja giela massán sámiid máhtolašvuodát váldit sogaid giela ruovttoluotta.

Rávesolbmuidohpahusdoarjaga gánnáhahttivuođa mihtideaddji iešguðetlágan čilgehusain dát midjiide hui dehálaš bohtosat eai vealtameahttumit boađe oidnosii daid mihtilmasvuoda geažil: ođđa dutkosiid eanet doaibman lea leamaš dievasmahttinskuvlen, ja dainna lea sáhtán vástidit njuolgga sámegiela bargoveaga stuorámuš dárbbui. Seamma háve lea dorjojuvvon sámiid vuoigatvuohta doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra.

Gielddain dahje eará doaibmiin ii leat vejolašvuohta skuvlet vástideaddji meari stuđeanttaid dálá ruhtadeami olis, go rávesolbmuidohpahusdoarjja nohká. Min fuollan leage, ahte sámegiela bargoveaga oažžun váttásmuvvá boahhtevuođas ain ovddežis ja sámegiela ealáskahttin šaddá vára vuollái, jos oahpuide ii leat ekonomalaš doarjja, muhto dat vuođđuduvvet ovdamearkan eanet loana váldimii. Mii jáhkkitge nannosit, ahte ráđdehusa gánneha bidjat resurssaid maiddá boahhtevuođasge min sámegiela ámmátdáidopentiálii.

Dás lohppii vel

Buhttejeaddji doarijavuogádaga ráhkadeapmi sámegiela rávesolmmošoahppiid oažžuma sihkkarastima várás **vástida oaiveministar Petteri Orpo ráđdehusprográmma mihttomeriid, dasgo:**

- Ollašuhthojit ráđdehusa ruhtapolitiikka deattuhuvvon áššit elege ekonomalaš stádisvuoda, barggolašvuoda, ekonomiijaovdáneami ja buresveadjinbálvalusaid sihkkarastimat.
- Dorjojuvvot sámiid vuoigatvuođat doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra.
- Nannejuvvo sámegielaid sajádat.
- Sihkkarastojit sámegiela gielddaid ja Lappi buresveadjinguovllu doaibmaneavttut.
- Čujuhuvvojit jottkolas oahppama skuvlenresurssat erenomážit olbmuide, geat buoridit skuvlendási, ja maiddá skuvlemiidda, mat veahkehit barggolašvuoda ovdamearkan surggiin, gos váilot bargit.

Mii sávvatge, ahte min erenomáš dilli vuhtiiváldojuvvo maiddá boahhtevuođas nu, ahte dahkkojit **movttiidahtti, buhttejeaddji vuogádagat**, vai mii oažžut boahhtevuođasge jođánit min dárbbášan sámegiela bargiid sihke sámiid ruovttuguvlui ja sámegiela bálvalusaide olles riikkas.

Ovddideaddji oktasašbargodearvvuodaiguin,

Sámediggi

Pirita Näkkäljärvi
ságajodiheaddji

pirita.nakkalajarvi@samediggi.fi

Sámi oahpahusguovddáš

Eeva-Liisa Rasmus-Moilanen
rektor

eeva-liisa.rasmus-moilanen@sogsakk.fi

Sámemusea Siida

Taina Pieski
museahoavda

taina.pieski@samimuseum.fi

Eanodaga giella

Petri Härkönen
gielddahoavda

petri.harkonen@enontekio.fi

Anára giella

Tommi Kasurinen
gielddahoavda

tommi.kasurinen@inari.fi

Soađegili giella

Jari Rantapelkonen
gielddahoavda

jari.rantapelkonen@sodankyla.fi

Ohcejoga giella

Päivi Kontio
gielddahoavda

paivi.kontio@utsjoki.fi